

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060206

DOM
2015-02-04
Stockholm

Mål nr
P 6087-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-06-17 i mål nr P 6629-13, se bilaga A

KLAGANDE

Tierps kommun, Kommunstyrelsen

MOTPART

T K

SAKEN

Utdömmande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. T Ks skadeståndsyrkande avvisas.
 2. Mark- och miljööverdomstolen avslår kommunens överklagande.
-

Dok.Id 1178587

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Tierps kommun har yrkat bifall till sin talan om utdömande av vite.

T K har bestritt ändring. Han har även yrkat ersättning för lidande han och hans familj åsamkats genom kommunens agerande.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Tierps kommun har anfört bl. a. följande. Kommunen har enligt 11 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen (PBL) rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. För att denna bestämmelse ska fylla sitt syfte måste det finnas påtryckningsmedel om byggherren inte självmant lämnar de uppgifter kommunen behöver.

Enligt 11 kap. 19 § PBL, som motsvaras av 10 kap. 15 § i äldre plan- och bygglagen (ÄPBL), får kommunen förelägga en byggherre att vidta en åtgärd han är skyldig att vidta enligt PBL eller föreskrifter eller beslut meddelade med stöd av lagen. Mark- och miljödomstolen menar att det "torde inte vara möjligt" att använda denna paragraf för att få in handlingar enligt 11 kap. 8 § PBL, utan att det enbart skulle gälla åtgärder som innebär att utföra ett arbete, t.ex. underhålla byggnader och tomter. Kommunen anser att formuleringen i 11 kap. 19 § inte är begränsad till enbart detta utan att bestämmelsen bör tolkas så att den gäller alla åtgärder som en byggherre är skyldig att utföra, dvs. även lämna uppgifter som behövs för tillsynen.

Det finns ingen annan paragraf som ger kommunen möjlighet att förelägga om att komma in med handlingar i tillsynsärenden. Om 11 kap. 19 § PBL ska tolkas så som mark- och miljödomstolen gjort finns ingen möjlighet för kommunen att bedriva tillsyn över t.ex. hur Boverkets byggregler följs.

T K har anfört bl. a. följande. De krav som kommunen nu grundat sitt vitesföreläggande på delgavs honom först under andra halvan av april månad 2013. Kraven på vilka uppgifter han skulle lämna in var vaga och vad gäller radonmätningen

helt fel i tiden. Han hade ett möte med kommunens representanter för att få beskrivet vad som behövdes och han lämnade därefter in begärda uppgifter inom en rimlig tid.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Bakgrund

Enligt handlingarna i målet inkom en anmälan om olovlig byggnation den 7 juni 2011 och den 15 juni 2012 påbörjades ett ärende om bygglov i efterhand för bl.a. tillbyggnad av bostadshus. Bygglov i efterhand meddelades av Kommunstyrelsen i Tierps kommun den 4 september 2012. I samma beslut förelades T K att inkomma med redovisning av energihushållning, konstruktion och hållfasthetsberäkningar för takkonstruktion samt brandskyddsdocumentation. Besluten fattades med stöd av plan- och bygglagen (1987:10).

Bygglovbeslutet har vunnit laga kraft, men eftersom det har viss betydelse för förståelsen av bedömningen i detta mål noterar Mark- och miljööverdomstolen att plan- och bygglagen (2010:900), PBL, enligt övergångsbestämmelserna borde ha tillämpats eftersom ärendet om bygglov påbörjades efter den 2 maj 2011.

Den 26 mars 2013 förelade kommunstyrelsen på nytt T K att senast två månader efter att beslutet vunnit laga kraft lämna in redovisning av energihushållning, redovisning av konstruktion och hållfasthetsberäkningar för takkonstruktion samt brandskyddsdocumentation. Föreläggandet förenades med vite om 10 000 samt med löpande vite om 1 000 kr, från varje månads första dag, med början tre månader efter att beslutet vunnit laga kraft till föreläggandet har fullföljts. Även i detta beslut tillämpades ÄPBL. Föreläggandet vann laga kraft den 27 maj 2013.

Kommunstyrelsen har i mark- och miljödomstolen uppgett att energibalansberäkning och detaljsektion som redovisar konstruktion har lämnats in den 27 september 2013, men att hållfasthetsberäkning för takkonstruktion samt brandskyddsdocumentation fortfarande saknas.

Kommunstyrelsen har ansökt om utdömmande av vite.

Skäl

För att ett vitesföreläggande ska kunna ligga till grund för en ansökan om utdömmande av vite krävs att detta är lagligen grundat. Någon särskild föreskrift om att domstolen ska pröva vitesföreläggandets laglighet finns inte. Laglighetsprövningen får dock anses ligga i sakens natur och innebär att domstolen ex officio kontrollerar att vitesföreläggandet uppfyller vissa elementära krav. Kontrollen av ett vitesföreläggande bör i första hand klarlägga att detta är fritt från allmänna nullitetsgrundande fel (jfr prop. 1984/86:95 s. 56 och Rune Lavin, Viteslagstiftningen, En kommentar, andra upplagan, 2010, s. 113).

Frågan i detta mål är om föreläggandet den 26 mars 2013 är lagligen grundat, dvs. om kommunstyrelsen, genom hänvisning till 10 kap. 14-15 och 18 §§ ÄPBL, har kunnat förelägga T K att vid vite lämna in dokumentation som visar att tekniska egenskapskrav har uppfyllts.

Mark- och miljööverdomstolen anser att det ärende som resulterade i nu aktuellt föreläggande har påbörjats efter 2 maj 2011. Kommunen borde därför, som mark- och miljödomstolen konstaterat, ha tillämpat PBL istället för ÄPBL avseende föreläggandet. Då den felaktiga lagtillämpningen inte leder till någon skillnad i sak för den enskilde bedömer Mark- och miljööverdomstolen dock att hinder för att döma ut vitet inte föreligger på denna grund.

Enligt 10 kap. 15 § ÄPBL som i huvudsak motsvaras av 11 kap. 19 § PBL, har byggnadsnämnden rätt att förelägga den, som underlåtit att utföra en åtgärd som denne är skyldig att utföra enligt plan- och bygglagen eller enligt någon föreskrift eller något beslut som har meddelats med stöd av lagen, att inom viss tid vidta åtgärden. Vad som åsyftas i denna paragraf är enligt Mark- och miljööverdomstolen skyldigheten att utföra arbeten och åtgärder enligt plan- och bygglagen som t.ex. underhåll av byggnader och tomter. Det är således inte möjligt att i ett fall som detta med stöd av vare sig 10 kap. 15 § ÄPBL eller 11 kap. 19 § PBL förelägga om inlämnande av dokumentation som visar att tekniska egenskapskrav i enlighet med Boverkets byggregler, BBR, uppfylls.

Kommunen har anfört att om 11 kap. 19 § PBL ska tolkas så som mark- och miljödomstolen har gjort, och som Mark- och miljööverdomstolen nu ställer sig bakom, så finns ingen möjlighet för kommunen att bedriva tillsyn över t.ex. hur Boverkets byggregler följs. Med anledning av det framförda finns det anledning att påpeka att nödvändig dokumentation tidigare kunde begäras in inom ramen för ett ärende om bygganmälan vid tillämpning av ÄPBL. Enligt PBL kan nämnden begära in de handlingar som behövs för att kunna fatta beslut om start- och slutbesked. Domstolen konstaterar vidare att i aktuellt mål har såvitt handlingarna utvisar varken beslut om kontrollplan enligt ÄPBL eller beslut om startbesked enligt PBL fattats. Kommunen är, i den situation som uppstått bl.a. genom att fel lag tillämpats, nu förhindrad att använda någon av dessa möjligheter. Ytterst finns dock möjlighet att med stöd av 11 kap. 33 § PBL förbjuda att byggnaden används, om kommunen anser att byggnadsverket har brister som kan äventyra säkerheten för dem som uppehåller sig i eller i närheten av byggnadsverket.

Sammanfattningsvis har föreläggandet inte varit lagligen grundat, och vitet kan således inte utdömas. Kommunens överklagande ska därför avslås varvid mark- och miljödomstolens domslut står fast.

Mark- och miljööverdomstolen kan inte pröva något annat än ansökan om utdömande av vite i detta mål, varför T Ks yrkande om ersättning för lidande ska avvisas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2015-02-25

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv, Vibeke Sylten och Peder Munck, referent, samt tekniska rådet Maria Lotz. Föredragande har varit Linn Gloppestad.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-06-17
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr P 6629-13

SÖKANDE

Tierps kommun, Kommunstyrelsen

MOTPART

T K

SAKEN

Utdömande av vite

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår ansökan om utdömande av vite.

Dok.Id 370199

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00 -

BAKGRUND

Den 4 september 2012, § 112, meddelade Kommunstyrelsen i Tierps kommun bygglov i efterhand för tillbyggnad av bostadshus (ett sovrum, ett garage och en inglasad altan) och för nybyggnad av ett växthus, allt på T Ks fastighet Tierp Edsättra 2:35. I samma beslut förelade kommunstyrelsen T K att komma in med redovisning av energihushållning, konstruktion och hållfasthetsberäkningar för takkonstruktion samt brandskyddsdocumentation.

Den 26 mars 2013 har kommunstyrelsen på nytt förelagt fastighetsägaren (T K) att senast två månader efter att beslutet vunnit laga kraft, lämna in redovisning av energihushållning, redovisning av konstruktion och hållfasthets-beräkningar för takkonstruktion samt brandskyddsdocumentation. Föreläggandet förenades med ett vite om 10 000 kr samt ett löpande vite om 1 000 kr, från varje månads första dag, med början tre månader efter att beslutet vunnit laga kraft till föreläggandet har fullföljts.

Kommunstyrelsen har nu ansökt om utdömande av vite.

YRKANDEN M.M.

Kommunstyrelsen har yrkat att mark- och miljödomstolen ska förplikta T K att betala ett vite om 10 000 kr samt ett löpande vite om totalt 2 000 kr för september och oktober månad 2013.

Som grund för yrkandet har kommunstyrelsen i huvudsak anfört följande.

Beslutet vann laga kraft den 27 maj 2013. Sista datum för att lämna in handlingarna var därmed den 27 juli 2013. Syftet med föreläggandet är att kommunen ska kunna avgöra om gällande byggregler kan ha uppfyllts eller om det finns anledning att besluta om rättelseföreläggande och/eller användningsförbud. Den 27 september 2013 har energibalansberäkning och detaljsektion som redovisar konstruktion lämnats in. Hållfasthetsberäkning för takkonstruktion samt brandskyddsdocumentation saknas fortfarande.

T K har delgetts ansökan men har inte hörts av.

DOMSKÄL

Av aktmaterialet framgår att ett tillsynsärende (anmälan om olovlig byggnation) initierades hos nämnden i juni 2011. Hanteringen av det ärendet mynnade ut i ett beslut om bygglov i efterhand och ett föreläggande om att redovisa hållfasthetsberäkningar för takkonstruktion, brandskyddsdocumentation m.m. Ärendet initierades efter det att den nya plan- och bygglagen (2010:900), PBL, trädde i kraft och skulle därför ha prövats enligt PBL.

Föreläggandet mot T K gäller underlåtenheten att komma in med dokumentation som visar att byggnationen på hans fastighet uppfyller krav på tekniska egenskaper som ställs upp i Boverkets byggregler (BBR).

Av 11 kap. 8 § första stycket punkten 2 anges att en tillsynsmyndighet har rätt att på begäran ta del av upplysningar och handlingar från byggherren som behövs för tillsynen över bl.a. byggåtgärder. Kommunstyrelsen har alltså haft rätt att ta del av den information som man begärt från T K.

I 11 kap. 15-26 §§ PBL finns bestämmelser om förelägganden. Kommunstyrelsen har som rättsligt stöd för föreläggandet hänvisat till 10 kap. 14-15 §§ plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL. Bestämmelserna i 14 § har stora drag förts över till 11 kap. 20 § PBL, medan bestämmelsen i 15 § numera överensstämmer med bestämmelsen om åtgärdsföreläggande i 11 kap. 19 § PBL. Den sistnämnda bestämmelsen erbjuder en möjlighet för tillsynsmyndigheten att ingripa om någon har underlåtit att utföra en åtgärd som man annars är skyldig att utföra enligt plan- och bygglagen. Vad som åsyftas är främst en skyldighet enligt plan- och bygglagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen att utföra arbeten och åtgärder, t.ex. att underhålla byggnader och tomter. Det torde inte vara möjligt att med stöd av 11 kap. 19 § PBL ställa krav på någon att ta fram utredning eller komma in handlingar, t.ex. dokumentation som visar att tekniska egenskapskrav har uppfyllts. Något annat rättsligt stöd för att förelägga en fastighetsägare att komma in med sådan dokumentation finns inte i PBL.

Det anförda leder mark- och miljödomstolen till slutsatsen att föreläggandet inte är lagligen grundat. Det är därför inte möjligt att besluta om att vite ska betalas. Ansökan om utdömande av vitet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV426)

Överklagande senast den 8 juli 2014. Prövningstillstånd krävs.

Inge Karlström

Kristina Littke

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Inge Karlström, ordförande, och tekniska rådet Kristina Littke. Föredragande har varit beredningsjuristen Anna Andersson.